

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และ ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การติดตามการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยการศึกษาเฉพาะกรณี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi – structured Interview) และแบบศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยชุมชน ของวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้ง 10 แห่ง รวม 48 คน และ คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา ของวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้ง 10 แห่ง รวม 18 คน รวมผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งสิ้น 66 คน ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ คณะกรรมการบริหารวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด และผู้ที่ได้รับมอบหมาย และคณะกรรมการบริหาร โปรแกรมวิชาอนุปริญญา ประกอบด้วย ประธานบริหารโปรแกรมวิชา และประธานโปรแกรมวิชา และศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ แผนปฏิบัติการแผนพัฒนาบุคลากร รายงานการประชุม รายงานผลการดำเนินงาน แผนการสอน แผนการเรียน คู่มือนักศึกษา คู่มือครูผู้สอน คำสั่งแต่งตั้ง ครูผู้สอน เอกสารการวัดและประเมินผลการเรียน ปฏิทินการปฏิบัติงาน และเอกสารโครงการต่างๆ การวิเคราะห์ข้อมูลสภาพและปัญหาการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญาของแต่ละวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในลักษณะการบรรยาย ส่วนสภาพและปัญหาการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา ของวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้ง 10 แห่งในภาพรวม ผู้วิจัยเสนอเป็นตารางวิเคราะห์ข้อมูลแล้วอธิบายเป็นความเรียง ซึ่งจากข้อมูลผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ให้ข้อมูล

1.1 ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดเป็นชาย มีอายุระหว่าง 43 – 56 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร 10 – 20 ปี และผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนทั้งหมดเคยเข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนา เกี่ยวกับการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน การจัดทำมาตรฐานโปรแกรมวิชา และการจัดทำข้อปฏิบัติกฤษฎีมาแล้ว

1.2 ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนทั้งหมดเป็นชาย มีอายุระหว่าง 43 – 57 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหาร 4 – 8 ปี และ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดเคยเข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนา เกี่ยวกับการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน การจัดทำมาตรฐานโปรแกรมวิชา และการจัดทำข้อปฏิบัติกฤษฎีมาแล้ว

1.3 ประธานบริหารโปรแกรมวิชา ทั้งหมดเป็นชาย มีอายุระหว่าง 27 – 43 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ด้านการบริหารระดับหัวหน้างานขึ้นไป 3 ปี และประธานบริหารโปรแกรมวิชาทั้งหมดเคยเข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนา เกี่ยวกับการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน การจัดทำมาตรฐานโปรแกรมวิชา และการจัดทำข้อปฏิบัติกฤษฎีมาแล้ว

1.4 ประธานโปรแกรมวิชา ส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 24 – 50 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีประสบการณ์ด้านการบริหารระดับหัวหน้างานขึ้นไป 1 – 21 ปี และประธานโปรแกรมวิชาทั้งหมดเคยเข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนา เกี่ยวกับการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน การจัดทำมาตรฐานโปรแกรมวิชา การจัดทำข้อปฏิบัติกฤษฎี และการวิจัยในชั้นเรียนมาแล้ว

1.5 ผู้ได้รับมอบหมาย จากคณะกรรมการบริหารวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประกอบด้วยหัวหน้างานพัฒนาหลักสูตร ผู้ประสานงานการสอนรายวิชาอนุปริญญา เจ้าหน้าที่ฝ่ายส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนโปรแกรมวิชาอนุปริญญา และนักวิชาการของวิทยาลัยชุมชนจังหวัด มีอายุระหว่าง 25 – 35 ปี ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ทั้งหมดเคยเข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนา เกี่ยวกับการดำเนินงานวิทยาลัยชุมชน การจัดทำมาตรฐานโปรแกรมวิชา การจัดทำข้อปฏิบัติกฤษฎี และการวิจัยในชั้นเรียนมาแล้ว

2. สภาพและปัญหาการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545

2.1 สภาพและปัญหาการเตรียมการจัดหลักสูตร

2.1.1 การวางแผนการจัดหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการวางแผนการจัดหลักสูตรผู้มีส่วน่วมในการวางแผนการจัดหลักสูตรของวิทยาลัยส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานบริหาร โปแกรมวิชา และประธานโปแกรมวิชา วางแผนโดยการศึกษาหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 ศึกษาข้อมูลความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยใช้เครือข่ายออกสำรวจ เสนอคณะกรรมการพิจารณาเลือกเปิดหลักสูตร และกำหนดผู้รับผิดชอบในการดำเนินงาน

ปัญหาการวางแผนการจัดหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการของผู้เรียนและชุมชนมีความยากลำบาก และข้อมูลที่ได้ไม่ตรงกับความต้องการจริงของผู้เรียนเมื่อนักศึกษามาลงทะเบียนเรียน และความเข้าใจในการทำงานที่ไม่ตรงกันของบุคลากรในแต่ละสังกัด จึงแก้ปัญหาด้วยการจัดประชุมเพื่อปรับแผนการจัดหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

2.1.2 การจัดเตรียมบุคลากร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการจัดเตรียมบุคลากร โดยผู้มีส่วน่วมในการจัดเตรียมบุคลากรส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ และ ผู้ช่วยผู้อำนวยการประธานบริหารโปแกรมวิชา และประธานโปแกรมวิชา มีการจัดเตรียมบุคลากร โดยการจัดตั้งบุคลากรเพื่อรับผิดชอบโดยตรงในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร จัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และปรัชญาของวิทยาลัยชุมชน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการเรียนการสอนและการจัดทำมาตรฐานรายวิชา และจัดอบรมเรื่องจิตวิทยาการสอนผู้ใหญ่และวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม

ในการจัดครูเข้าสอน ประธานโปแกรมวิชาจะดำเนินการสรรหา และรับสมัครครูผู้สอน เสนอต่อคณะกรรมการบริหารโปแกรมวิชาพิจารณาเพื่อเสนอให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัดแต่งตั้งเป็นครูผู้สอน

ปัญหาการจัดเตรียมบุคลากร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับโปแกรมวิชาที่เปิดสอน และครูผู้สอนไม่คุ้นเคยกับการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ จึงแก้ปัญหาโดยการจัดอบรมให้กับครูผู้สอน และมีการประเมินครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง

2.1.3 การประสานงาน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการเตรียมการประสานงาน ทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยในการประสานงานภายในมีการจัดประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ จัดระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรสาร เพื่ออำนวยความสะดวกในการประสานงาน ใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และเดินทางไปเครือข่ายทุกสัปดาห์ ส่วนการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกส่วนใหญ่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลของผู้บริหารวิทยาลัยในการติดต่อเพื่อขอความร่วมมือ

ปัญหาในการประสานงาน ส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับระยะทางที่ห่างไกลกันระหว่างวิทยาลัยชุมชนจังหวัดและเครือข่าย ไม่มีการตั้งระบบการประสานงานที่ชัดเจนหน่วยงานภายนอกยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งวิทยาลัยเท่าที่ควร และขาดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการติดต่อประสานงาน จึงแก้ปัญหาโดยเร่งชี้แจงทำความเข้าใจกับชุมชน จัดยานพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวก จัดประชุมย่อยที่เครือข่ายที่เป็นศูนย์กลางเพื่อลดภาระการเดินทาง และกำหนดแผนผังการติดต่อประสานงานและผู้รับผิดชอบโดยตรง

2.1.4 การจัดเตรียมอาคารสถานที่ วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการจัดเตรียมอาคารและสถานที่ โดยคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาจัดหา จัดเตรียม ตรวจสอบ และวางแผนการใช้อาคารและสถานที่ของวิทยาลัยชุมชนจังหวัดและเครือข่าย โดยปรับปรุง ต่อเติมให้พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาในการจัดเตรียมอาคารและสถานที่ วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาเนื่องจากการปรับปรุงจากอาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้ว มีงบประมาณเพียงพอ และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานอื่น

2.1.5 การจัดทำแผนการสอน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอนส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ปรธานโปรแกรมวิชาและครูผู้สอน โดยจัดอบรมขั้นตอนและวิธีการจัดทำแผนการสอน ให้ประธานโปรแกรมวิชาเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์รายวิชา และมีการจัดทำรูปแบบของแผนการสอนสำเร็จรูปลงแผ่นบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์แจกให้กับครูผู้สอน

ปัญหาในการจัดทำแผนการสอน ส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับ ครูผู้สอนที่เป็นวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาซีพีต่างๆ ที่ไม่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ขาดความรู้และทักษะในการจัดทำแผนการสอน จึงแก้ปัญหาด้วยการให้ประธานโปรแกรมวิชาให้ความช่วยเหลือแนะนำเป็นรายบุคคล จัดทำรูปแบบของแผนการสอนสำเร็จรูปลงแผ่นบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์แจกให้กับครูผู้สอนทุกท่าน และให้จัดทำเป็นรูปแบบของโครงการสอนแทน

2.1.6 การเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ โดยการสำรวจประเภทวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ที่ต้องการ แล้วนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติจัดซื้อ โดยผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน

ปัญหาในการเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากมีงบประมาณเพียงพอ และครูผู้สอนค้นคว้ารวบรวมจากแหล่งต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นเอกสารประกอบการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา

2.1.7 การจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน โดยจัดเตรียมแบบทดสอบและเกณฑ์ในการให้คะแนน โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน

ปัญหาในการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหา เนื่องจากมีการอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบุคลากรมีความรู้และประสบการณ์ในการวัดและประเมินผลเป็นอย่างดี

2.1.8 การจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ มีการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร โดยมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อติดตามการเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร โดยผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการประกอบด้วย หัวหน้างานด้านหลักสูตร คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ผู้ประสานงานการสอนรายวิชา อนุปริญญา คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา เจ้าหน้าที่ติดตามผลการดำเนินงาน และคณะกรรมการประเมินผลการจัดหลักสูตร

ปัญหาในการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร ส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร และขาดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร

2.1.9 การเตรียมการเทียบโอนผลการเรียน วิทยาลัยชุมชนจังหวัด ส่วนใหญ่มีการเตรียมการเทียบโอนผลการเรียน โดยการศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการโอนผลการเรียนและการเทียบยกเว้นรายวิชาตามหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา และมีการเตรียมการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติโอนผลการเรียน โดยผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการเทียบโอนผลการเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง

ปัญหาในการเตรียมการเทียบโอนผลการเรียน ส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากยังไม่มีขอเทียบโอนผลการเรียน และอยู่ในระหว่างการศึกษาระเบียบในการเทียบโอน

2.1.10 การประชาสัมพันธ์หลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย โปสเตอร์ แผ่นพับ วิทยุ ขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หอกระจายข่าว ออกแนะแนวในโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และใช้สื่อประชาสัมพันธ์กลางแจ้ง โดยผู้มีส่วนร่วม ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานบริหารโปรแกรมวิชา และประธานโปรแกรมวิชา

ปัญหาในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนมีความเข้าใจตรงกันในการจัดหลักสูตร และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชน และหน่วยงานอื่น

2.2 สภาพและปัญหาการดำเนินงานการจัดหลักสูตร

2.2.1 การคัดเลือกนักศึกษา วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการคัดเลือกนักศึกษา โดยการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจความพร้อมในการเรียนของผู้เรียน และไม่มีการสอบคัดเลือก ดำเนินการโดยประธานโปรแกรมวิชาและครูผู้สอนร่วมกันหาหัวข้อที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และจัดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น โดยผู้มีส่วนร่วมในการคัดเลือกนักศึกษาประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชาและครูผู้สอน

ปัญหาในการคัดเลือกนักศึกษา วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากเป็นการรับนักศึกษาที่มีความพร้อมและความต้องการเรียนทุกคน ตามลำดับของการสมัคร

2.2.2 การเตรียมความพร้อมนักศึกษา วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการเตรียมความพร้อมนักศึกษา จัดปฐมนิเทศนักศึกษา จัดให้ประธานโปรแกรมเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และมีการจัดทำคู่มือนักศึกษา โดยผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมนักศึกษาประกอบด้วย ประธานบริหารโปรแกรมวิชา ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด

ปัญหาในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา ส่วนใหญ่ ประสบปัญหาในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษามีความแตกต่างกันด้านอายุ และวุฒิการศึกษาที่หลากหลาย และนักศึกษาบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการศึกษาในรูปแบบของวิทยาลัยชุมชนจึงแก้ปัญหาโดยการจัดให้มีการทดสอบก่อนการสอน เพื่อแบ่งกลุ่มในการสอนซ่อมเสริม และจัดให้นักศึกษามีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันด้านการเรียน

2.2.3 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และจัดให้ผู้สอนไปศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนการสอน

โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง และการนำเสนอผลงานของนักศึกษา

ปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่ประสบปัญหา เนื่องจากครุมีภาระงานซ้ำซ้อน และครูที่เป็นวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่ต่างๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน จึงแก้ปัญหาโดยสรรหาบุคลากรที่มีความถนัดและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสอน และจิตวิทยาการสอนผู้ใหญ่

2.2.4 การจัดการฝึกงาน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด อยู่ระหว่างการเตรียมการดำเนินการจัดการฝึกงาน โดยเตรียมการประสานงานกับสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงาน จัดให้นักศึกษาร่วมในการติดต่อกับสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงานด้วยตนเอง โดยประสานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอนจะเป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงาน โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดการฝึกงานประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน

ปัญหาการจัดการฝึกงาน ครั้งหนึ่งของวิทยาลัยชุมชนจังหวัดที่ได้ทำการศึกษา พบปัญหาในการจัดหาสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงานที่หายากและห่างไกลจากวิทยาลัยมาก มีความสับสนเกี่ยวกับระเบียบและการนับจำนวนชั่วโมงในการฝึกงาน จึงแก้ปัญหาโดยเร่งสำรวจแหล่งที่จะใช้เป็นสถานที่ฝึกงาน เพื่อจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อสถานที่ฝึกงาน และเร่งเผยแพร่ทำความเข้าใจกับสถานประกอบการในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน

2.2.5 การจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยให้ประสานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษา ร่วมกันเสนอโครงการในการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเสนอให้กับผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัดพิจารณาอนุมัติงบประมาณในการจัดการกิจกรรม โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตรประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษา

ปัญหาในการจัดการกิจกรรมเสริมหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากนักศึกษามีความพร้อม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

2.2.6 การวัดและประเมินผลการเรียน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการวัดและประเมินผลการเรียนตามสัดส่วนและเกณฑ์ที่ประสานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษาร่วมกันกำหนด โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และการสังเกตพฤติกรรมและผลของการทำงาน มีการจัดทดสอบก่อนการเรียนในสองสัปดาห์แรกของการเรียน ผู้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษา

ปัญหาในการวัดและประเมินผลการเรียน ส่วนใหญ่ ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนให้ครูผู้สอนและฝ่ายสนับสนุนการสอน ครูผู้สอนมีความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนเป็นอย่างดี และจัดให้มีหน่วยงานวัดและประเมินผลรับผิดชอบโดยตรง

2.2.7 การนิเทศการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการจัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยจัดตั้งคณะกรรมการในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน มีการกำหนดตารางแผนการนิเทศ วิธีการนิเทศโดยการพูดคุยสอบถามปัญหาเป็นรายบุคคล จัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียน ออกแบบสอบถามนักศึกษา จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูผู้สอน ให้ครูผู้สอนจัดทำบันทึกการสอน และจัดประชุมครูผู้สอนทุกเดือนเพื่อสอบถามและติดตามปัญหาในการจัดการเรียนการสอน

ปัญหาในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ประสบปัญหาในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับระยะทางที่ห่างไกลทำให้การนิเทศไม่ทั่วถึง ขาดการวางแผนและกำหนดตารางแผนการนิเทศ การนิเทศไม่เป็นไปตามกำหนดระยะเวลา และขาดบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จึงแก้ปัญหาโดย จัดโครงการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการสอน และจัดหาบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำการนิเทศการจัดการเรียนการสอน

2.3 สภาพและปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

2.3.1 การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร พบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา โดยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชน สอบถามจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ประธานบริหารโปรแกรมวิชา ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน สังเกตการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และศึกษาจากแผนการปฏิบัติงานของวิทยาลัย

ปัญหาการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร ทั้งหมดมีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา เนื่องจากขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร

2.3.2 การติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการดำเนินการตลอดทั้งปีการศึกษา โดย ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สอบถามจากประธานบริหารโปรแกรมวิชา ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน สังเกตการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และผลที่ได้จากการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นภาคการศึกษา มีการประชุมคณะกรรมการบริหาร

วิทยาลัยชุมชนจังหวัด และ คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา เพื่อสรุปผลการเรียนการสอน พิจารณาผลที่ได้จากการสรุป เพื่อพัฒนาหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ปัญหาการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดหลักสูตร ทั้งหมดมีปัญหา ในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา เนื่องจาก ขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดหลักสูตร

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับการติดตามการดำเนินงานการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชน ระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 มีข้อค้นพบที่น่าสนใจซึ่งสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. การเตรียมการจัดหลักสูตร

การวางแผนการจัดหลักสูตรผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการวางแผนการจัดหลักสูตรผู้มีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดหลักสูตรของวิทยาลัยส่วนใหญ่ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานบริหารโปรแกรมวิชา และประธานโปรแกรมวิชา วางแผนโดยการศึกษาหลักสูตรวิทยาลัย ชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545 ศึกษาข้อมูลความต้องการของผู้เรียนและชุมชน โดยใช้ เครือข่ายออกสำรวจ เสนอคณะกรรมการพิจารณาเลือกเปิดหลักสูตร และกำหนดผู้รับผิดชอบ ในการดำเนินงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางวิทยาลัยได้มีการวางแผนการจัดหลักสูตรได้อย่าง เหมาะสม คือมีการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและศึกษาความพร้อม และความต้องการของผู้เรียนและ ชุมชน ทั้งนี้เพราะการดำเนินการใดก็แล้วแต่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานล่วงหน้า มีการ ดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ และติดตามผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอน งานนั้นจึงจะประสบผล สำเร็จได้ ซึ่งเป็นไปตามขั้นตอนการวางแผนของ อูทัย บุญประเสริฐ (2538) ที่ประกอบด้วย การ ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ การจัดทำแผน การนำแผนไปปฏิบัติ และการ ประเมินผลกำกับติดตาม ซึ่งจะเป็นความสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติของผู้ปฏิบัติ และชัดเจนต่อ การพัฒนาและปรับปรุงการบริหารการดำเนินงานดังกล่าวในปีต่อไป สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนิสา กาญจนนิยม (2539) ที่พบว่า โรงเรียนมีการวางแผนการจัดหลักสูตร มีการศึกษาหลักสูตร มีการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และสภาพสังคม สำรวจจบ ประเมินโรงเรียน ประชุมปรึกษาหารือ และกำหนดผู้รับผิดชอบ และจากการวิจัย พบปัญหา

การวางแผนการจัดหลักสูตร วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับการเก็บรวบรวมข้อมูลความต้องการของผู้เรียนและชุมชนมีความยากลำบาก และข้อมูลที่ได้ไม่ตรงกับความต้องการจริงของผู้เรียนเมื่อนักศึกษามาลงทะเบียนเรียน ทำให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ที่ควรจัดให้มีการตรวจสอบ และอบรม ผู้ที่ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการที่จะเก็บข้อมูลให้ได้ใกล้เคียงและตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด เพื่อประโยชน์ในการวางแผนการจัดหลักสูตรให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรมากยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาความเข้าใจในการทำงานที่ไม่ตรงกันของบุคลากรในแต่ละสังกัด ซึ่งแก้ปัญหาด้วยการจัดประชุมเพื่อปรับแผนการจัดหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นการแก้ปัญหาที่เหมาะสม และเป็นแนวทางสำคัญต่อวิทยาลัยชุมชนที่จะจัดตั้งขึ้นในอนาคต ที่จะต้องมีการจัดประชุมชี้แจงเกี่ยวกับแนวคิดและปรัชญาของวิทยาลัยชุมชน ให้มีความเข้าใจที่ตรงกัน เพราะการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนจะต้องเป็นการประสานประโยชน์จากหน่วยงานในสังกัดต่างๆ ให้มีทิศทางในการทำงานร่วมกัน โดยการวางแผนให้มีความสอดคล้องในการทำงานร่วมกัน

การจัดเตรียมบุคลากร ผลการวิจัยพบว่าวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการจัดเตรียมบุคลากรโดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมบุคลากรประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด และ ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานบริหารโปรแกรมวิชา และประธานโปรแกรมวิชา มีการจัดเตรียมบุคลากรโดยการจัดตั้งบุคลากรเพื่อรับผิดชอบโดยตรงในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากร จัดประชุมชี้แจงให้บุคลากรเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่และปรัชญาของวิทยาลัยชุมชน จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการจัดการเรียนการสอนและการจัดทำมาตรฐานรายวิชา และจัดอบรมเรื่องจิตวิทยาการสอนผู้ใหญ่และวิธีการสอนแบบมีส่วนร่วม ผู้วิจัยเห็นว่า วิทยาลัยดำเนินการได้อย่างเหมาะสมแล้ว เพราะก่อนที่จะมีการจัดหลักสูตรในโรงเรียนบุคลากรทุกฝ่ายควรจะมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตร และสำหรับครูผู้สอนก็จะต้องมีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน จึงทำให้การจัดการเรียนการสอนประสบผลสำเร็จได้ ดังที่ สจัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวไว้ว่า การเตรียมบุคลากรมีความสำคัญมากก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งการเตรียมบุคลากรนั้น สามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การประชุมชี้แจง การฝึกอบรม และการประชุมสัมมนา และการจัดเตรียมบุคลากรเป็นงานที่สำคัญในการใช้หลักสูตร โดยเฉพาะหลักสูตรที่จัดทำขึ้นใหม่ หรือประกาศใช้ใหม่ (วิชัย ดิสสระ, 2533) ส่วนในเรื่องของการจัดครูเข้าสอน ประธานโปรแกรมวิชาจะดำเนินการสรรหา และรับสมัครครูผู้สอน เสนอต่อคณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชาพิจารณาเพื่อเสนอให้ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัดแต่งตั้งเป็นครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนนับเป็นบุคคลสำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ เพราะเป็นผู้ที่นำหลักสูตร

ไปใช้ในห้องเรียนกับผู้เรียนโดยตรง ดังนั้น การจัดเตรียมครูผู้สอนจะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับ ความรู้ความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และประสบการณ์ ก่อนที่จะนำหลักสูตรไปใช้ ผู้รับผิดชอบต้องดำเนินการสรรหาและคัดสรร บุคลากรที่ตรงกับความต้องการของหลักสูตร ดังที่ กิตติมา ปรีดีติติก (2532) กล่าวว่า การจัดครูเข้าสอนเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ที่จะต้องรู้จักเลือกจัดครูผู้สอนได้อย่างเหมาะสมกับวิชาแต่ละระดับชั้น และแต่ละความสามารถของ ครูผู้สอน นอกจากครูผู้สอนจะมีความรู้ความสามารถในวิชาที่สอนแล้ว เทคนิควิธีการสอนก็เป็นสิ่ง จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องติดตามดูอย่างใกล้ชิด ตลอดจนความสามารถในการปกครองดูแลเด็กให้อยู่ในกรอบหรือแนวทางที่ต้องการ ดังนั้นหน้าที่อันสำคัญยิ่งของผู้บริหาร ก็คือ สามารถเลือกและ จัดครูเข้าสอนได้ผลตามที่ตั้งความหวังไว้ และเมื่อจัดครูเข้าสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร แล้ว จะต้องเตรียมครูให้พร้อมทั้งในด้านการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนโยบาย จุดมุ่งหมายของ การศึกษา จุดมุ่งหมายของหลักสูตร ตลอดจนถึงโครงสร้างและเนื้อหาสาระสำคัญของหลักสูตร (ธำรง บัวศรี, 2532) ส่วนผลการวิจัยพบปัญหาการจัดเตรียมบุคลากร ว่าส่วนใหญ่ประสบ ปัญหาในการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงกับโปรแกรมวิชาที่เปิดสอน ผู้วิจัยมี ความเห็นว่าวิทยาลัยควรเร่งสำรวจภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน เพื่อจัดทำ เป็นบัญชี รายชื่อไว้รองรับกับความต้องการในการเปิดหลักสูตรใหม่ที่จะเปิดขึ้นต่อไปในอนาคต ส่วน โปรแกรมวิชาที่เปิดสอนอยู่แล้ว ควรจัดให้มีการจัดส่งเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มเติมความรู้ในสาขาที่ ขาดแคลน ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535) กล่าวว่า การแก้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรใน บางรายวิชาในโรงเรียน คือ จะต้องส่งให้ผู้รับผิดชอบเข้ารับการอบรมในรายวิชาที่ขาดแคลนนั้น ส่วนปัญหาเกี่ยวกับครูผู้สอนที่ไม่คุ้นเคยกับการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ และได้แก้ปัญหาโดย การจัดอบรมให้กับครูผู้สอน และมีการประเมินครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า เป็น การแก้ปัญหาที่เหมาะสม ซึ่งทางหน่วยงานต้นสังกัดน่าจะจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับเรื่อง เทคนิค วิธีการสอน และการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ เพราะในวิทยาลัยชุมชน มีผู้เรียนที่หลากหลาย ทั้งอายุ ระดับในการศึกษา พื้นฐานทางการศึกษา เชื้อชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมของผู้เรียน

การประสานงาน จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการ เตรียมด้านการประสานงานทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยในการประสานงานภายในมีการ จัดประชุมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ จัดระบบสื่อสารทางโทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และโทรสาร เพื่อ อำนวยความสะดวกในการประสานงาน ใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล และเดินทางไปเครือข่ายทุก สัปดาห์ ส่วนการประสานงานกับหน่วยงานภายนอกส่วนใหญ่ใช้ความสัมพันธ์ส่วนบุคคลของผู้บริหาร วิทยาลัยในการติดต่อ เพื่อขอความร่วมมือ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิทยาลัยยังไม่มีโครงสร้างการ

ประสานงานที่ชัดเจน เพราะการประสานงานเป็นกระบวนการที่ประสานกิจกรรมต่างๆ ในหน่วยงาน ทำให้ภารกิจสามารถดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายเดียวกัน โดยการจัดโครงสร้างการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพให้เหมาะสมและง่ายที่ผู้ปฏิบัติจะปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวของ ธงชัย สันติวงษ์ (2533) ที่กล่าวว่า การประสานงานเป็นการประสานการทำงานของฝ่ายต่างๆ ให้เข้ากันได้ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร การประสานงานจึงเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงสัมพันธ์บุคคล วัสดุ และทรัพยากรอื่นๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ของหน่วยงาน (ภิญโญ สาร, 2516) ซึ่งจากผลการวิจัย แม้ไม่ได้จัดระบบโครงสร้างการประสานงาน แต่ก็ได้จัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่สะดวก และมีการจัดประชุมร่วมกัน สอดคล้องกับ วีรวรรณ ชินะตระกูล (2535) ที่กล่าวถึงการประสานงานจะให้สำเร็จอาจใช้เทคนิคต่างๆ เข้าช่วย คือ การจัดแผนผังและกำหนดหน้าที่ จัดให้มีระบบการติดต่อสื่อสารที่สะดวก แต่งตั้งคณะกรรมการ จัดให้มีการประชุม ใช้การนิเทศ จัดให้มีที่ปรึกษา ใช้เจ้าหน้าที่ประสานงานติดต่อ จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน การจัดระบบงาน และการมอบอำนาจหน้าที่ ซึ่งวิทยาลัยก็ได้จัดให้มีการประชุม และจัดระบบติดต่อสื่อสารไว้แล้ว หากจัดให้มีแผนผังและกำหนดหน้าที่ และใช้เจ้าหน้าที่ประสานงานโดยตรง น่าจะทำให้การประสานงานของวิทยาลัยมีความสะดวก และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบปัญหาในการประสานงาน ว่าวิทยาลัยส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับระยะทางที่ห่างไกลกันระหว่างวิทยาลัยชุมชนจังหวัดและเครือข่าย ไม่มีการตั้งระบบการประสานงานที่ชัดเจนหน่วยงานภายนอกยังไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งวิทยาลัยเท่าที่ควร และขาดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการติดต่อประสานงาน จึงแก้ปัญหาโดยเร่งชี้แจงทำความเข้าใจกับชุมชน จัดยานพาหนะเพื่ออำนวยความสะดวก จัดประชุมย่อยที่เครือข่ายที่เป็นศูนย์กลางเพื่อลดภาระการเดินทาง และกำหนดแผนผังการติดต่อประสานงานและผู้รับผิดชอบโดยตรง

การจัดเตรียมอาคารสถานที่ ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการจัดเตรียมอาคารและสถานที่ โดยคณะกรรมการร่วมกันพิจารณาจัดหา จัดเตรียม ตรวจสอบ และวางแผน การใช้อาคารและสถานที่ของวิทยาลัยชุมชนจังหวัดและเครือข่าย โดยปรับปรุง ต่อเติมให้พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน นับว่ามีความเหมาะสม สอดคล้องกับ ธำรง บัวศรี (2532) ที่กล่าวว่า หลักสูตรใหม่ย่อมต้องการสิ่งใหม่ๆ หลายอย่าง ดังนั้นจะต้องมีการจัดหาไว้ให้พร้อม ถ้าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงอาคารสถานที่ ก็จำเป็นต้องจัดทำไว้ล่วงหน้าก่อนการนำเอาหลักสูตรไปใช้ เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผู้บริหารของหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องวางแผนและดำเนินการ แม้ว่าหลักการจัดตั้งและดำเนินงานวิทยาลัยชุมชนที่สำคัญ คือการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่มีการสร้างสถานศึกษา

ใหม่ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมสำคัญในการบริหารจัดการตามหลักการกระจายอำนาจ ให้นำหน่วยงานทางการศึกษา สถานประกอบการ ภาครัฐ ภาคเอกชน และแหล่งเรียนรู้ของชุมชนและท้องถิ่น เป็นเครือข่ายในการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชน แต่การปรับปรุงอาคารและสถานที่ที่มีอยู่ ให้มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และต้องให้หลักของการบริหารจัดการในการใช้ทรัพยากรจากแหล่งต่างๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการบริหารจัดการในสถานที่ที่จะใช้สอนและใช้ฝึกงานนั้น วิทยาลัยอาจใช้องค์ประกอบในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะต่างๆ ดังนี้ (กรมวิชาการ, 2521) 1) วิทยาลัยที่มีโรงฝึกงานหรือสถานที่ฝึกงานก็สามารถจัดสอนได้ 2) วิทยาลัยที่มีครูสาขาวิชาชีพแต่ไม่มีโรงฝึกงาน ครูผู้สอนนั้นสามารถสอนวิชาอาชีพภาคทฤษฎีได้ แล้วให้นักศึกษาไปฝึกหัดงานที่บ้านของผู้ปกครอง ซึ่งมีการทำงานอาชีพนั้นอยู่แล้ว 3) วิทยาลัยไม่มีครูสาขาวิชาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน ก็สามารถใช้แหล่งวิทยากร ได้แก่ โรงเรียน อาชีวศึกษา โรงเรียนสารพัดช่าง ศูนย์ฝึกอาชีพของหน่วยราชการต่างๆ ได้ 4) วิทยาลัยไม่มีครูในสาขาวิชาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน อาจอาศัยสถานประกอบการอาชีพสำหรับให้นักศึกษาไปฝึกงาน เช่น โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น และ 5) วิทยาลัยไม่มีครูสาขาวิชาชีพ ไม่มีโรงฝึกงาน แต่ก็จัดทำแผนการเรียนวิชาอาชีพได้ โดยใช้สถานประกอบการอาชีพอิสระ ซึ่งเป็นของบิดามารดา ผู้ปกครองของนักเรียนซึ่งมีปริมาณงานอาชีพพอเพียง ดังนั้นในด้านการจัดเตรียมอาคารและสถานที่ของวิทยาลัยชุมชน อาจอาศัยอาคารและสถานที่ได้หลากหลายตามแต่จะจัดหา จากสถานประกอบการหรือเครือข่ายการจัดการศึกษาต่างๆ โดยอาศัยการบริหารจัดการและปรับปรุงต่อเติมให้พร้อมต่อการจัดการเรียนการสอนต่อไป และจากผลการวิจัยไม่พบปัญหาในการจัดเตรียมอาคารและสถานที่เนื่องจากการปรับปรุงจากอาคารสถานที่ที่มีอยู่แล้ว มีงบประมาณเพียงพอ และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากหน่วยงานอื่นส่งผลให้การจัดเตรียมอาคารและสถานที่ในวิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ดำเนินไปได้โดยไม่พบปัญหาใดๆ

การจัดทำแผนการสอน จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอน โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอนส่วนใหญ่ประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน โดยจัดอบรมขั้นตอน และวิธีในการจัดทำแผนการสอน ให้ประธานโปรแกรมวิชาเป็นผู้ตรวจสอบความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาตามจุดประสงค์รายวิชา และมีการจัดทำรูปแบบของแผนการสอนสำเร็จรูปลงแผ่นบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์แจกให้กับครูผู้สอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ทางวิทยาลัยมีการจัดทำแผนการสอนได้อย่างเหมาะสม คือมีการส่งเสริมและจัดอบรมให้กับครูผู้สอนในการจัดทำแผนการสอนอย่างมีรูปแบบชัดเจน และนอกจากจะมีการส่งเสริมและอบรมการจัดทำแผนการสอนแล้ว ควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการศึกษาเอกสาร

หลักสูตร เกี่ยวกับหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้างและรายละเอียดของหลักสูตร ศึกษาเอกสาร หลักสูตรอื่นๆ เช่นคู่มือครู หนังสือเรียน ตลอดจนสื่อการเรียนการสอน และศึกษาวิธีในการวัด และประเมินผลการเรียน ตลอดจนการใช้แบบฟอร์มต่างๆ ตามหลักสูตร ทำความเข้าใจอย่างละเอียด เพื่อสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง เพราะการจัดทำแผนการสอนที่ดีต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ เช่น การวิเคราะห์เนื้อหาความคิดรวบยอด จุดประสงค์ กิจกรรมการเรียน สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการสอนที่ดี (บำรุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์, 2527) และจากผลการวิจัยพบปัญหาในการจัดทำแผนการสอนว่า วิทยาลัยส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเกี่ยวกับ ครูผู้สอนที่เป็นวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาชีพต่างๆ ที่ไม่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน ขาดความรู้และทักษะในการจัดทำแผนการสอน จึงแก้ปัญหาด้วยการให้ประธานโปรแกรมวิชาให้ความช่วยเหลือแนะนำเป็นรายบุคคล จัดทำรูปแบบของแผนการสอนสำเร็จรูปลงแผ่นบันทึกข้อมูลคอมพิวเตอร์แจกให้กับครูผู้สอนทุกท่าน และให้จัดทำเป็นรูปแบบของโครงการสอนแทน ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าควรจะต้องอบรมให้ครูผู้สอนจัดทำแผนการสอนมากกว่าที่จะจัดทำเพียงโครงการสอน เพราะการจัดทำแผนการสอนเป็นการขยายรายละเอียดของหลักสูตรให้ไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยการกำหนดกิจกรรม และเวลาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้ (สงัด อุทรานันท์, 2532) สอดคล้องกับ บุญชม ศรีสะอาด (2537) ที่กล่าวว่าการวางแผนเตรียมการสอนรายวิชา ควรกำหนดปริมาณเวลาที่จะใช้สอนในแต่ละเรื่องโดยพิจารณาว่าในเรื่องต่างๆ ให้ครอบคลุมทั้งหมดใช้เวลาสอนก็คาบตามลำดับความสำคัญมากน้อย มีการกำหนดปฏิทินการสอนที่ชัดเจน กำหนดว่าเรื่องใดสอนลำดับก่อนหลัง จะสอนเรื่องนั้นๆ ในคาบใดวันใด โดยเอาผลรวมจากการกำหนดปริมาณการสอนแต่ละเรื่อง มากำหนดวันสอน และการวางแผนการสอนในแต่ละครั้ง ครูผู้สอนจะต้องเตรียมวางแผนด้วยความตระหนักว่าจะสอนใคร จะสอนเมื่อไร จะสอนเนื้อหาอะไร จะสอนอย่างไร และมีวิธีวัดผลอย่างไรซึ่งหากมีการจัดเตรียมการทำแผนการสอนที่ละเอียดครบถ้วนแล้ว การจัดทำแผนการสอนก็จะได้ประโยชน์สูงสุดสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต่อไป

การเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน จากผลการวิจัยพบว่าวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน โดยการสำรวจประเภทวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนที่ต้องการ แล้วนำเสนอคณะกรรมการพิจารณาอนุมัติจัดซื้อโดยผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม เพราะการเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน มีความสำคัญและจำเป็นในการจัดการเรียนการสอน เพราะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียนชัดเจน

ยิ่งขึ้น และเร้าความสนใจของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน คือ วัสดุ อุปกรณ์และกิจกรรมที่ครูและนักเรียนใช้ร่วมกับการสอน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ และเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการศึกษาล่าเรียนของนักเรียน คือ ช่วยให้ความรู้ ทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2525) โดยเฉพาะในวิทยาลัยชุมชนที่ผู้เรียนมีความหลากหลายการเลือกใช้วัสดุ ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนจึงเป็นหน้าที่ของครูผู้สอนที่จะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสม โดยจะต้องคำนึงถึง (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2535) ลักษณะวิชาที่สอนเป็นวิชาทฤษฎีหรือปฏิบัติการ คุณลักษณะของนักศึกษา ต้องเลือกวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนให้เหมาะสมกับอายุ ระดับสติปัญญา ระดับชั้นเรียน จำนวนนักเรียน เวลาที่เรียน และลักษณะของห้องเรียน และการเลือกใช้วัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนในห้องเรียนที่มีนักศึกษาที่มีบทบาทในการเรียน การสอน มีกิจกรรมการเรียนรู้ และสามารถรับประสบการณ์ใหม่ๆ ด้วยตนเอง ครูผู้สอนสามารถจัดในลักษณะของสื่อประสม โดยนำเอาวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนหลายๆ อย่างมา รวมกันและเป็นสื่อที่มีคุณค่าส่งเสริมซึ่งกันและกัน โดยสื่อการสอนอย่างหนึ่งอาจใช้เพื่อเร้าความ สนใจ ในขณะที่อีกอย่างหนึ่งใช้เพื่ออธิบายข้อเท็จจริงของเนื้อหา เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง และจากผลการวิจัยไม่ประสบปัญหาในการเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนเนื่องจาก มีงบประมาณเพียงพอ และครูผู้สอนค้นคว้ารวบรวมจากแหล่งต่างๆ เพื่อจัดทำเป็นเอกสารประกอบ การสอนเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์รายวิชา ดังนั้นจึงควรมีการจัดเตรียมและเลือกใช้วัสดุ ประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียนไว้ให้หลากหลาย สามารถเลือกใช้ได้อย่างเต็มที่ ตามวัตถุประสงค์ ของการจัดการเรียนการสอน

การจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัย ชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน โดยจัดเตรียมแบบทดสอบ และเกณฑ์ในการให้คะแนน โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน ประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิทยาลัยได้เห็นความสำคัญและ ความจำเป็นในการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน และดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ดังที่ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) กล่าวว่า การที่ผู้ใช้หลักสูตรจะตรวจสอบหรือทราบผลที่เกิดจากการเรียนการสอนเป็นอย่างไร มีสิ่งใดบ้างที่ต้องปรับปรุงแก้ไข และผู้เรียนได้บรรลุหรือ พัฒนาความก้าวหน้าตรงตามจุดประสงค์การเรียนการสอนที่ตั้งไว้หรือไม่ เพียงใดนั้น ก็ต้องมีการวัด และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนจึงเป็นสิ่งจำเป็น และขาดเสียไม่ได้ โดยเฉพาะครูผู้สอนซึ่งมีบทบาทหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแก่นักเรียนและเกี่ยวข้องกับนักเรียนโดยตรง การจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน จึงเป็น

หน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งของครูผู้สอน ที่จะทำให้ครูได้รู้ถึงพัฒนาการของนักเรียนและรู้ถึงข้อบกพร่องและข้อดีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของตนเอง ซึ่งครูผู้สอนจะต้องศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีในการวัดและประเมินผลให้ชัดเจนและตรงตามที่หลักสูตรระบุไว้ โดยการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียนที่จะครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกด้านตามจุดประสงค์ของการสอน จำเป็นต้องใช้เทคนิคการวัดหลายวิธีประกอบกัน ไม่มีเทคนิคการวัดใดเพียงเทคนิคเดียวที่สามารถวัดความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของการเรียนรู้ได้ครบทุกด้าน เพราะเทคนิคการวัด หรือเครื่องมือแต่ละประเภทก็จะมีข้อจำกัดในพฤติกรรมของผู้เรียน (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2522) ดังนั้นในการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน นอกจากจะจัดเตรียมแบบทดสอบและเกณฑ์ในการให้คะแนนแล้ว การจัดอบรมครูผู้สอนให้มีความรู้เกี่ยวกับเทคนิคเครื่องมือ และวิธีในการวัดและประเมินผลการเรียนก็เป็นสิ่งจำเป็นในการเตรียมความพร้อมให้แก่ครูผู้สอนในการที่จะเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน ดำเนินไปได้ตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรด้วย และจากผลการวิจัย ไม่พบปัญหาในการจัดเตรียมการวัดและประเมินผลการเรียน เนื่องจากการอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และบุคลากรมีความรู้และประสบการณ์ในการวัดและประเมินผลเป็นอย่างดี

การจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดสวนใหญ่ มีการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร โดยมีการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อติดตามการเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร โดยผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการประกอบด้วย หัวหน้างานด้านหลักสูตร คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ผู้ประสานงานการสอนรายวิชา ออนุปริญญา คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา แต่ไม่มีการกำหนดเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโดยตรง เป็นเพียงการประชุมเพื่อการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตรโดยเตรียมการให้คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งร่วมกันประชุมสรุปผลการจัดหลักสูตร ซึ่งจากผลการวิจัยในเชิงพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร และขาดผู้รับผิดชอบโดยตรงในการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร สอดคล้องกับ สงัด อุทรานันท์ (2532) กล่าวว่า ในระหว่างใช้หลักสูตรนั้น หน่วยงานกลางควรจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตร และติดตามผลการดำเนินงานการใช้หลักสูตรในโรงเรียนให้ดำเนินการด้วยความถูกต้อง เพราะการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตรเป็นกระบวนการในการเตรียมความพร้อมในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและติดตามผลการใช้หลักสูตรในโรงเรียน ว่าได้ดำเนินการด้วยความถูกต้อง มีปัญหาใดเกิดขึ้นหรือไม่ หากมีปัญหาจะได้หาทางแก้ไขปัญหานั้นได้ทัน่วงที เพื่อให้ครูผู้สอนได้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาที่พึงประสงค์ และสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ (บุญเรียง ขจรศิลป์ และคณะ, 2543) ดังนั้นนอกจากวิทยาลัยจะจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานเพื่อติดตามการเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตรแล้ว ควรที่จะกำหนดเจ้าหน้าที่ให้เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรอย่างใกล้ชิด

การเตรียมการเทียบโอนผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ มีการเตรียมการเทียบโอนผลการเรียน โดยการศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ และมีการเตรียมการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติโอนผลการเรียน โดยผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมการเทียบโอนผลการเรียนประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด และคณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้ง ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม เพราะการเทียบโอนผลการเรียน คือการเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียนทั้งจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษารูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบ สามารถรับบุคคลเข้าศึกษาต่อได้ โดยมีการรับรองคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสิทธิภาพและคุณธรรมจริยธรรมของผู้เรียน ตามเกณฑ์การเทียบระดับและการเทียบโอนผลการเรียน โดยให้เป็นไปตามมาตรฐานของส่วนกลาง หรือมาตรฐานของเขตพื้นที่การศึกษา และมาตรฐานของสถานศึกษา โดยจะต้องมีความเที่ยงธรรม ตรวจสอบได้ สุจริต โปร่งใส ไม่มีระบบอุปถัมภ์ ไม่เลือกปฏิบัติ คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของสาธารณชน ทั้งสังคมกลุ่มวิชาการและในกลุ่มประชาคม และผลต่อคุณภาพมาตรฐานการศึกษาเป็นสำคัญ (มัทนา สานติวัตร, 2543) ดังนั้นในการเตรียมการเทียบโอนผลการเรียนนอกจากจะจัดให้มีการศึกษาระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการโอนผลการเรียนและการเทียบยกเว้นรายวิชาตามหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา และมีการเตรียมการแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติโอนผลการเรียนแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาระเบียบในการเทียบโอนของหน่วยงานการศึกษาอื่นๆ ประกอบด้วย เช่นระเบียบในการเทียบโอนของสถาบันราชภัฏ ระเบียบการเทียบโอนของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน และระเบียบในการเทียบโอนของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมา สำนักงานส่งเสริมวิทยาลัยชุมชน กระทรวงศึกษาธิการ ก็ได้มีการลงนามข้อตกลงการจัดการศึกษาของวิทยาลัยชุมชนร่วมกันระหว่าง สำนักงานส่งเสริมวิทยาลัยชุมชน สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล ประกอบด้วย ผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชนมีความหลากหลายทั้งวุฒิการศึกษา ประสิทธิภาพในวิชาชีพ และ พื้นฐานทางการศึกษา โดยปัญหาในการเตรียมการเทียบโอนผลการเรียน วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากยังไม่มี การขอเทียบโอนผลการเรียน และอยู่ในระหว่างการศึกษาระเบียบในการเทียบโอนผลการเรียน

การประชาสัมพันธ์หลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการประชาสัมพันธ์หลักสูตร โดยใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย ไปสเตอร์ แผ่นพับ วิทยุขององค์การสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย หอกระจายข่าว สื่อประชาสัมพันธ์กลางแจ้งและออกแนะแนวในโรงเรียน องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล โดยผู้มีส่วนร่วมประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ผู้ช่วยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานบริหารโปรแกรมวิชา และประธานโปรแกรมวิชา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิทยาลัยมีการใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์หลักสูตรที่หลากหลาย สอดคล้องกับ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2537) ที่กล่าวว่า การใช้หลักสูตรใหม่ จะประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์หลักสูตรส่วนหนึ่งด้วย การเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และการยอมรับหลักสูตรใหม่นั้น จะต้องทำการประชาสัมพันธ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นระยะ โดยสื่อที่จะใช้ในการแนะนำหลักสูตรมีหลายรูปแบบ ขึ้นอยู่กับกลุ่มเป้าหมายของการใช้หลักสูตร เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เอกสาร แผ่นพับ สิ่งเหล่านี้สามารถใช้กับบุคคลที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรโดยทั่วไป ส่วนคณะครูนั้น ควรจะได้มีการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ และผู้ปกครองนั้น ควรจะได้มีการประชุมชี้แจง เป็นต้น ซึ่งจากการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ที่ผ่านมา วิทยาลัยชุมชนสามารถใช้สื่อได้อย่างหลากหลาย และครอบคลุมการประชาสัมพันธ์ดังกล่าว แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การประชาสัมพันธ์หลักสูตรควรมีการดำเนินงานที่เป็นขั้นตอนและกระบวนการ ไม่เพียงเป็นการใช้สื่อในการเผยแพร่ให้ครอบคลุมเท่านั้น ดังที่ บุญเวียง ขจรศิลป์ และคณะ (2543) กล่าวถึงการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ว่ามีแนวดำเนินการโดยแต่งตั้งผู้รับผิดชอบโดยตรง กำหนดวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย หัวเรื่อง ช่วงเวลา สื่อและเทคนิค และงบประมาณในการดำเนินการ รวมทั้งยังจะต้องติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์หลักสูตรด้วยการประชาสัมพันธ์หลักสูตรนั้น ผู้เรียนและชุมชนมีความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนทัศนคติเกี่ยวกับหลักสูตรอย่างไร โดยจากผลการวิจัยพบว่าส่วนใหญ่ ไม่พบปัญหาในการประชาสัมพันธ์หลักสูตร เนื่องจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและประชาชนมีความเข้าใจตรงกันในการจัดหลักสูตร และได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีจากชุมชน และหน่วยงานอื่น

2. การดำเนินงานการจัดหลักสูตร

การคัดเลือกนักศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการคัดเลือก นักศึกษา โดยการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจความพร้อมในการเรียนของผู้เรียน และไม่มี การสอบคัดเลือก โดยประธานโปรแกรมวิชาและครูผู้สอนร่วมกันหาหัวข้อที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ และจัดให้นักศึกษาลงทะเบียนเรียนเพื่อตรวจสอบคุณสมบัติเบื้องต้น โดยผู้มีส่วนร่วมในการ

คัดเลือกนักศึกษาประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชาและครูผู้สอน ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม แม้ว่าหลักการของวิทยาลัยชุมชนจะมีลักษณะเปิดกว้าง กำหนดเพียงคุณลักษณะผู้สมัครเข้าเรียน เพียงการสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า หรือไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่า มีความประพฤติเรียบร้อย ไม่เป็นโรคที่จะเป็นอุปสรรคต่อการศึกษา โดยไม่มีการสอบคัดเลือก แต่การตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนก็เป็นส่วนสำคัญ เพราะผู้เรียนในวิทยาลัยชุมชนมีความหลากหลาย ทั้งผู้เรียนที่เพิ่งจบการศึกษา ผู้เรียนที่จบการศึกษามาเป็นเวลานาน ผู้เรียนที่มีพื้นฐานทางการศึกษาที่แตกต่างกัน ผู้เรียนที่มีวัยที่แตกต่างกัน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสำรวจความพร้อมของผู้เรียน เพื่อแบ่งกลุ่มผู้เรียน และเพื่อปรับพื้นฐานความรู้ให้แก่ผู้เรียน ซึ่งวิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่ ได้จัดให้มีการสัมภาษณ์เพื่อให้ประธานโปรแกรมวิชาและครูผู้สอน ได้สำรวจความพร้อมและพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน อันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนต่อไป และจากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด ไม่ประสบปัญหาในการคัดเลือกนักศึกษา เนื่องจากเป็นการรับนักศึกษาที่มีความพร้อมและความต้องการเรียนทุกคน ตามลำดับของการสมัคร

การเตรียมความพร้อมนักศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการเตรียมความพร้อมนักศึกษา โดยมีการจัดปฐมนิเทศนักศึกษา จัดให้ประธานโปรแกรมเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา และมีการจัดทำคู่มือนักศึกษา โดยผู้มีส่วนร่วมในการเตรียมความพร้อมนักศึกษาประกอบด้วยประธานบริหารโปรแกรมวิชา ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ผู้วิจัยเห็นว่ามีความเหมาะสม เนื่องจากการนำหลักสูตรไปใช้ไม่ใช่เป็นการยึดเยียดสิ่งที่เราได้ทำขึ้นให้แก่ผู้เรียน เพราะหลักสูตรจะใช้ได้ดีก็ต่อเมื่อฝ่ายรับมีความพร้อม และมีความเต็มใจที่จะรับด้วย การประเมินความพร้อมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อการสร้างความพร้อมให้เกิดขึ้นก่อนการศึกษา (ธำรง บัวศรี, 2542) หากแต่ในวิทยาลัยชุมชน มีเพียงการเตรียมความพร้อมทางการเรียนของผู้เรียน โดยไม่มีการประเมิน หรือตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนโดยตรง เป็นการสำรวจความพร้อมโดยการสัมภาษณ์ในตอนสมัครเข้ารับการศึกษาเท่านั้น ในขณะที่หลักสูตรวิทยาลัยชุมชนในหลายส่วน เป็นหลักสูตรเกี่ยวกับพื้นฐานทางวิชาชีพ ที่ต้องอาศัยความถนัด ทักษะ และประสบการณ์ของผู้เรียน จึงควรที่จะมีการตรวจสอบความพร้อมของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยการตรวจสอบความพร้อมควรมีประเด็นหลักๆ ดังนี้ (สำลี ทองธวิ, ม.ป.ป.) ลักษณะทางกายภาพของผู้เรียน นั่นคือความสามารถทางกายภาพของผู้เรียนโดยทั่วไป เช่น ความสามารถในการหยิบจับเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานในอาชีพนั้น โดยเราจะต้องระบุถึงจุดอ่อน และความสามารถพิเศษของผู้เรียนด้วย ระดับความรู้และการศึกษา ระดับความรู้จะมีความสัมพันธ์

อย่างมากในการกำหนดระยะเวลาที่จะต้องใช้ในหลักสูตร ถ้าผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นในระดับที่เพียงพอแล้ว ระยะเวลาในการปูพื้นฐานความรู้ในส่วนนี้ก็จะน้อยลง แรงจูงใจและความสนใจของผู้เรียน โดยปกติแล้วผู้เรียนควรมีความสนใจ และมีแรงจูงใจในการเรียนวิชาอาชีพนั้น ทำให้การจัดการเรียนการสอนง่ายขึ้น เนื่องจากเราไม่ต้องหาทางกระตุ้นทำให้ผู้เรียนสนใจในทุกขั้นตอนที่สอน แต่เราควรที่จะรู้ด้วยว่า ผู้เรียนมีความสนใจในเรื่องอะไรอีกบ้าง เพื่อช่วยให้เราสามารถจัดหลักสูตรการเรียนการสอนได้สอดคล้องเป็นประโยชน์กับผู้เรียนมากขึ้น อคติหรือความไม่ชอบบางสิ่งบางอย่างในงานสายอาชีพนั้น เพื่อจะทำให้จัดสภาพการเรียนการสอน ตลอดจนการให้ตัวอย่างที่เหมาะสม หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงทัศนคติเดิม ดังนั้น การประเมินความพร้อมของนักศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพต่างๆ ของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ เมื่อพบว่าผู้เรียนต้องเติมหรือเรียนรู้เนื้อหาในบางส่วนก่อนเข้าสู่หลักสูตรใหม่ ก็อาจต้องเปิดสอนซ่อมเสริม เพื่อปรับพื้นฐานความรู้ของผู้เรียน เพื่อเตรียมตัวผู้เรียนให้สามารถเรียนในหลักสูตรใหม่ได้ ซึ่งการเตรียมความพร้อมของนักศึกษา อาจจัดให้มีการปฐมนิเทศนักศึกษา โดยเป็นการชี้แจงเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งควรจะได้ชี้แจงให้นักศึกษาทราบถึงวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ลักษณะเนื้อหาวิชา โครงสร้าง จำนวนหน่วยกิต วิชาเลือก วิชาบังคับ ตลอดจนวิธีการลงทะเบียนเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร และสามารถปรับตัวเกี่ยวกับการศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2544) และจากผลการวิจัยวิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ประสบปัญหาในการเตรียมความพร้อมนักศึกษา เนื่องจากนักศึกษามีความแตกต่างกันด้านอายุ และวุฒิการศึกษาที่หลากหลาย และนักศึกษาบางส่วนยังขาดความเข้าใจในการศึกษาในรูปแบบของวิทยาลัยชุมชน จึงแก้ปัญหาโดยการจัดให้มีการทดสอบก่อนการสอน เพื่อแบ่งกลุ่มในการสอนซ่อมเสริม และจัดให้นักศึกษามีการรวมกลุ่มเพื่อช่วยเหลือกันด้านการเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าวิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนศึกษาเอกสารประกอบหลักสูตร จุดประสงค์รายวิชา มีการจัดอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และจัดให้ผู้สอนไปศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนค้นคว้าด้วยตนเอง การจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม และการนำเสนอผลงานของนักศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความรู้เรื่องหลักสูตรและการสอนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ครูผู้สอนสามารถดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ได้กำหนดเอาไว้ วิธีการที่จะทำให้ครูได้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนนั้น ทางวิทยาลัยได้จัดส่งครูผู้สอนเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และจัดให้ผู้สอนไปศึกษาดูงานด้านการจัดการเรียนการสอน แสดงให้เห็นว่าทางวิทยาลัยได้ให้ความ

สำคัญและดำเนินการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2536) ที่กล่าวว่า ครูผู้สอนต้องเข้าใจหลักสูตรอย่างถ่องแท้ เพราะครูผู้สอนมีภาระที่สำคัญคือ การจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ความเข้าใจในสาระของหลักสูตรที่ถูกต้อง จะช่วยให้ผู้สอนสามารถจัดสภาพแวดล้อมที่สอดคล้อง และส่งเสริมการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และจากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนส่วนใหญ่ ประสบปัญหา เนื่องจากครูมีภาระงานซ้ำซ้อน และครูที่เป็นวิทยากรหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่พิเศษต่างๆ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ และประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน จึงแก้ปัญหาโดย สรรหาบุคลากรที่มีความถนัดและประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน จัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการสอน และจัดวิทยากรสอนผู้ใหญ่ ซึ่งจะทำการจัดการเรียนการสอนของวิทยาลัยชุมชนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

การจัดการฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดอยู่ระหว่างการเตรียมการจัดการฝึกงาน โดยเตรียมการประสานงานกับสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงาน จัดให้นักศึกษาร่วมติดต่อกับสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงานด้วยตนเอง โดยประสานโปรแกรมวิชา และครูจะเป็นผู้ตรวจสอบความเหมาะสมของสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงาน โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดการฝึกงาน ประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน ผู้วิจัยเห็นว่ามี ความเหมาะสม เนื่องจากการฝึกงาน เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ เพื่อสัมผัสลักษณะการทำงานจากสถานประกอบการโดยตรง เป็นการเพิ่มประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพและใช้เป็นพื้นฐานการเตรียมตัวเข้าสู่งานอาชีพอย่างมั่นคง และมีประสิทธิภาพเมื่อสำเร็จการศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นการส่งเสริมหลักสูตรการเรียนรู้อิงสมรรถนะ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (วิลาวรรณ รพีพิศาล, 2537) โดยการเตรียมการฝึกงานควรมีขั้นตอนของการดำเนินงานดังนี้ (วิลาวรรณ ชินะตระกูล, 2535) คือ สํารวจสถานประกอบการ โดยสํารวจศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทของสถานประกอบการ มีรายละเอียดอะไรบ้าง และสามารถนํานักศึกษามาฝึกงานตามหลักสูตรที่เปิดสอนได้ จากนั้นจึงเลือกสถานประกอบการที่เหมาะสม โดยมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดนักศึกษาเข้าฝึกงาน โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกสถานประกอบการที่ไม่ไกลจากวิทยาลัยเกินไป เป็นสถานประกอบการที่ถูกต้องตามกฎหมาย และให้ความร่วมมืออย่างจริงจังกับนักศึกษาที่จะออกไปฝึกงาน ติดต่อกับสถานประกอบการเพื่อตกลงเกี่ยวกับการส่งนักศึกษาออกฝึกงาน แจ้งจุดมุ่งหมายของการฝึกงาน แจ้งเหตุผลที่เลือกสถานประกอบการนั้นๆ แจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับความต้องการในการฝึกงาน แจ้งประวัตินักศึกษา และทำความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับภาระหน้าที่ในการประเมินผล การดูแล การฝึกงาน ตลอดจนระเบียบข้อบังคับของสถานประกอบการ มีการปฐมนิเทศนักศึกษาก่อนออก

ฝึกงาน จัดอาจารย์ให้เป็นผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุม ดูแล ติดตาม และนิเทศการฝึกงาน ของนักศึกษา และจัดเตรียมเกี่ยวกับการประเมินผลการฝึกงาน โดยจากผลการวิจัยพบปัญหาในการจัดหาสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงานที่หายากและห่างไกลจากวิทยาลัยมาก มีความสับสนเกี่ยวกับระเบียบและการนับจำนวนชั่วโมงในการฝึกงาน จึงแก้ปัญหาโดยเร่งสำรวจแหล่งที่จะใช้เป็นสถานที่ฝึกงาน เพื่อจัดทำเป็นบัญชีรายชื่อสถานที่ที่จะใช้ในการฝึกงาน และเร่งเผยแพร่ทำความเข้าใจกับสถานประกอบการในการรับนักศึกษาเข้าฝึกงาน เพื่อประโยชน์ต่อนักศึกษา ที่จะใช้การฝึกงานให้เป็นพื้นฐานการเตรียมตัวเข้าสู่วงการอาชีพอย่างมั่นคง และมีประสิทธิภาพเมื่อจบการศึกษา จากวิทยาลัยชุมชนจังหวัดต่อไป

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยให้ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษา ร่วมกันเสนอโครงการในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และเสนอให้กับผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัดพิจารณาอนุมัติงบประมาณในการจัดกิจกรรม โดยผู้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าดำเนินการได้อย่างเหมาะสมที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพราะการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา เพื่อสนองความสนใจและส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียนนอกเหนือจากหลักสูตรปกติ โดยมีคุณลักษณะที่สำคัญคือ เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกหลักสูตร หรือนอกเวลาเรียน เป็นไปตามความสมัครใจของผู้เข้าร่วม ผู้บริหารยอมรับ ได้รับการสนับสนุนจากคณาจารย์ และไม่มีคะแนนเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา (ธีรพงศ์ ประสงค์ลาภ, 2531) และจากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่ ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากนักศึกษามีความพร้อม และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

การวัดและประเมินผลการเรียน จากผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด มีการวัดและประเมินผลการเรียนตามสัดส่วนและเกณฑ์ที่ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษาร่วมกันกำหนด โดยเน้นการประเมินตามสภาพจริง และการสังเกตพฤติกรรมและผลของการปฏิบัติงาน มีการจัดทดสอบก่อนการเรียนในสองสัปดาห์แรกของการเรียน ผู้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลการเรียนประกอบด้วย ประธานโปรแกรมวิชา ครูผู้สอน และนักศึกษา ผู้วิจัยมีความเห็นว่าดำเนินการได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์ (2539) ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลมีความสัมพันธ์กับการสอนเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในการจัดการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์นั้น ครูผู้สอนควรมีการตรวจสอบโดยวัด

และประเมินความรู้ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานของผู้เรียนแต่ละคน ก่อนที่จะสอนรายวิชาหรือหน่วยการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน กล่าวคือจะได้ทราบ ว่า ความรู้และความสามารถของผู้เรียนในเรื่องใดที่ยังขาด และต้องรีบเสริมให้เกิดขึ้นก่อนหรือความรู้ความสามารถใดที่รู้แล้วจะได้ไม่ต้องเรียนซ้ำ เพื่อจะได้วางแผนและจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนก่อนการสอนจริง ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ได้ดีขึ้น ส่วนการเน้นการประเมินตามสภาพจริง จะทำให้ได้ทราบถึงความก้าวหน้าและปัญหาในการเรียนเรื่องนั้นๆ ของผู้เรียน จะได้จัดสอนซ่อมเสริมก่อนที่จะได้เรียนในเรื่องอื่นต่อไป และผลการวิจัยพบว่าวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่ประสบปัญหา เนื่องจากมีการจัดอบรมเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลการเรียนให้ครูผู้สอนและฝ่ายสนับสนุนการสอน ครูผู้สอนมีความรู้และทักษะด้านการวัดและประเมินผลการเรียนเป็นอย่างดี และจัดให้มีหน่วยงานวัดและประเมินผลรับผิดชอบโดยตรง เพราะการวัดและประเมินผลการเรียนมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน และผลที่ได้จากการวัดและประเมินผลนั้น เป็นสิ่งที่บอกให้ทราบถึงผลของหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนทั้งหมด เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนต่อไป

การนิเทศการจัดการเรียนการสอน ผลจากการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมด จัดการนิเทศการจัดการเรียนการสอน โดยจัดตั้งคณะกรรมการในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน กำหนดตารางแผนการนิเทศ วิธีการนิเทศโดยการพูดคุยสอบถามปัญหาเป็นรายบุคคล จัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียน ออกแบบสอบถามนักศึกษา จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูผู้สอน ให้ครูผู้สอนจัดทำบันทึกการสอน และจัดประชุมครูผู้สอนทุกเดือนเพื่อสอบถามและติดตามปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า วิทยาลัยทั้งหมดมีการเตรียมการด้านการนิเทศการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างดี มีการจัดตั้งเป็นรูปแบบของคณะกรรมการในการนิเทศ ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอน ประธานโปรแกรมวิชา และฝ่ายสนับสนุนการสอน สอดคล้องกับ สจัด อุทรานันท์ (2529) ที่กล่าวว่า การนิเทศการจัดการเรียนการสอน เป็นกระบวนการทำงานร่วมกันของครู และบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในการเรียนของนักเรียน แต่กิจกรรมในการนิเทศที่ดำเนินการนิเทศโดยการพูดคุยสอบถามปัญหาเป็นรายบุคคล จัดให้มีการเยี่ยมชั้นเรียน ออกแบบสอบถามนักศึกษา จัดให้มีการปรึกษาหารือกันระหว่างครูผู้สอน ให้ครูผู้สอนจัดทำบันทึกการสอน และจัดประชุมครูผู้สอนทุกเดือนเพื่อสอบถามและติดตามปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ยังมีวิธีในการจัดการนิเทศที่ไม่หลากหลาย ซึ่งในการนิเทศการจัดการเรียนการสอนที่ดี ควรมีวิธีปฏิบัติดังนี้ (วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์, 2538) คือ จัดให้มีการประชุมนิเทศครูใหม่ จัดให้มีบริการด้านการสอน เช่น แนะนำให้ใช้หรือผลิตทัศนูปกรณ์ จัดให้

ครูใหม่สังเกตการสอนของครูที่มีประสบการณ์สอน ให้ครูได้เยี่ยมเยียนดูการสอนและการดำเนินงานของโรงเรียนอื่น หรือการสอนชั้นอื่นๆ เปิดโอกาสให้ครูได้ดูการสาธิตการสอนจากผู้เชี่ยวชาญหรือจากครูด้วยกัน ให้โรงเรียนใช้ประโยชน์จากกลุ่มโรงเรียน โดยร่วมมือและช่วยเหลือกันทางวิชาการ จัดให้มีกลุ่มอภิปรายย่อยๆ ตามความสนใจของครู จัดให้มีสัมมนาแห่งความก้าวหน้าทางวิชาการ จัดให้มีการประชุมอบรมในระหว่างฤดูร้อน รับวารสารทางวิชาการ ให้คำปรึกษาหารือทางด้านส่วนตัวและด้านวิชาการแก่ครู สนับสนุนให้ครูไปศึกษาเพิ่มเติม สร้างบรรยากาศทางวิชาการ หรือจัดรายการเล่าสู่กันฟังหรือเขียนเพื่อการอ่าน โดยกำหนดให้ครูแบ่งกันอ่านหนังสือที่เป็นประโยชน์ทางวิชาการ ซึ่งการนิเทศการจัดการเรียนการสอนมีวิธีการที่หลากหลาย วิทยาลัยชุมชนควรจะเลือกใช้วิธีการต่างๆ ในการนิเทศเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน ส่วนปัญหาในการนิเทศการจัดการเรียนการสอน จากการวิจัยพบปัญหาเกี่ยวกับระยะทางที่ห่างไกลทำให้การนิเทศไม่ทั่วถึง ขาดการวางแผนและกำหนดตารางแผนการนิเทศ การนิเทศไม่เป็นไปตามกำหนดระยะเวลา และขาดบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จึงแก้ปัญหาโดย จัดโครงการอบรมเกี่ยวกับการนิเทศการสอน และจัดหาบุคลากรและผู้เชี่ยวชาญคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำการนิเทศการจัดการเรียนการสอน ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การนิเทศในสถานที่ที่ห่างไกลย่อมเป็นอุปสรรคต่อการเดินทาง ควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้สอนเกี่ยวกับการนิเทศการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการนิเทศร่วมกันในเครือข่ายต่างๆ เพื่อลดภาระในการเดินทางไปในที่ในเครือข่าย และการนิเทศการจัดการเรียนการสอนให้ได้ผลตามที่ต้องการ ควรมีการวางแผนและกำหนดตารางแผนการนิเทศที่ชัดเจน และดำเนินการไปตามแผนการที่ได้วางไว้ และการนิเทศการจัดการเรียนการสอนจะต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญที่จะให้ความช่วยเหลือแนะนำ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรต่อไป

3. การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร

การติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร ผลจากการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดส่วนใหญ่มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา โดยผู้อำนวยการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด สอบถามจากผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ประธานบริหารโปรแกรมวิชา ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน สังเกตการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และศึกษาจากแผนการปฏิบัติงานของวิทยาลัย จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยมีการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตร ซึ่งนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา เพื่อเป็นการตรวจสอบสภาพความพร้อมของวิทยาลัยในด้านต่างๆ

ได้แก่ การวางแผนการจัดหลักสูตร การจัดเตรียมบุคลากร การประสานงาน การจัดเตรียมอาคาร และสถานที่ การจัดทำแผนการสอน การเตรียมวัสดุประกอบหลักสูตรและสื่อการเรียน การจัดเตรียม การวัดและประเมินผลการเรียน การจัดเตรียมการประเมินผลการจัดหลักสูตร การเตรียมการเทียบโอน ผลการเรียน และการประชาสัมพันธ์หลักสูตร ว่ามีการจัดเตรียมอยู่ในระดับใด สามารถปฏิบัติได้ ตามแผนงานหรือไม่ มีเรื่องใดที่วิทยาลัยจะต้องแก้ไข ส่วนปัญหาการติดตามประเมินผลการเตรียม การจัดหลักสูตร ผลจากการวิจัยพบว่าวิทยาลัยชุมชนทั้งหมดมีปัญหาเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล การเตรียมการจัดหลักสูตร เนื่องจากวิทยาลัยขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการเตรียมการ จัดหลักสูตร ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริหารวิทยาลัยควรประสานงานกับสำนักงานส่งเสริมวิทยาลัยชุมชน ขอคำแนะนำในการจัดทำเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตร ซึ่งเครื่องมือที่ ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีหลายอย่าง ผู้ประเมินควรพิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสม (ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2539) เพื่อประสิทธิภาพในการติดตามประเมินผลการเตรียมการจัดหลักสูตรต่อไป

การติดตามประเมินผลการดำเนินงานการจัดหลักสูตร ผลจากการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีการดำเนินการตลอดทั้งปีการศึกษา โดยผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ สอบถามจากประธานบริหารโปรแกรมวิชา ประธานโปรแกรมวิชา และครูผู้สอน สังเกตการปฏิบัติงาน ของครูผู้สอน และผลที่ได้จากการปฏิบัติงานเมื่อสิ้นภาคการศึกษา มีการประชุมคณะกรรมการ บริหารวิทยาลัยชุมชนจังหวัด และ คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา เพื่อสรุปผลการเรียนการสอน พิจารณาผลที่ได้จากการสรุป เพื่อพัฒนาหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญาให้มีความเหมาะสม ยิ่งขึ้น จากผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า วิทยาลัยได้มีการดำเนินการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน จัดหลักสูตรเกี่ยวกับ การคัดเลือกนักศึกษา การเตรียมความพร้อมนักศึกษา การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน การจัดการฝึกงาน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดและประเมินผลการเรียน และการนิเทศการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำผลที่ได้จากการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน การจัดหลักสูตร มาพิจารณาและหาแนวทางในการปรับปรุงการดำเนินงานการจัดหลักสูตรของวิทยาลัย เป็นการปฏิบัติงานที่สำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา ซึ่งควรมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ ตลอดเวลา และนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินมาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงงานของวิทยาลัย เพื่อให้ เกิดการพัฒนาคุณภาพของงานเป็นประจำ (กรมวิชาการ, 2535) ส่วนปัญหาการติดตามประเมินผล การดำเนินงานการจัดหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า วิทยาลัยชุมชนจังหวัดทั้งหมดมีปัญหาในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานการจัดหลักสูตร เนื่องจากวิทยาลัยขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการ ดำเนินงานการจัดหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนิสา กาญจนนิยม (2539) ที่พบว่า โรงเรียนทั้งหมดขาดเครื่องมือในการติดตามประเมินผลการดำเนินการจัดหลักสูตร

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา ดังนี้

สำนักงานส่งเสริมวิทยาลัยชุมชน หรือ สำนักงานบริหารวิทยาลัยชุมชน เป็นหน่วยงานต้นสังกัดของวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ควรมีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุน การจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา ดังนี้

1. ดำเนินการจัดการประชุม / อบรม / สัมมนา ให้แก่ครูผู้สอนในเรื่องเทคนิคการสอน การสอนแบบมีส่วนร่วม จิตวิทยาการจัดการศึกษาผู้ใหญ่ การจัดทำแผนการสอน และการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียน
2. ดำเนินการจัดการประชุม / อบรม / สัมมนา ให้ความรู้แก่ผู้บริหารวิทยาลัยชุมชน เกี่ยวกับการนิเทศการจัดการเรียนการสอน การจัดทำและการใช้เครื่องมือในการนิเทศการสอน และ การจัดทำและการใช้เครื่องมือ การติดตามประเมินผลการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา
3. ส่งศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้เกี่ยวกับการสอนระดับอนุปริญญา และการสอนผู้ใหญ่ ไปให้ความรู้ ให้คำแนะนำ และเป็นผู้นิเทศครูผู้สอน
4. ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร โดยการสอบถามความต้องการของครูผู้สอน เพื่อให้หน่วยงานได้จัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรให้สนองต่อความต้องการ และแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน
5. ส่งเสริมวิทยาลัยชุมชนจังหวัดให้การสนับสนุน และให้ความรู้กับชุมชนในการเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรในทุกกระบวนการ

วิทยาลัยชุมชนจังหวัด

คณะกรรมการวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ควรมีบทบาทส่งเสริม และสนับสนุนการจัดหลักสูตร ดังนี้

1. ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในวิทยาลัยชุมชนจังหวัด มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน และทักษะการสอน โดยเปิดโอกาสให้เข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน และการสร้างเครื่องมือวัดและประเมินผล

2. ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อให้ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการเอกสารประกอบหลักสูตรเพิ่มเติมของครูผู้สอน เพื่อให้หน่วยงานได้ดำเนินการผลิตเอกสารสนองต่อความต้องการของครูผู้สอน และแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอน
3. ศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนิเทศการสอน ดำเนินการวางแผนการนิเทศการสอนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ปรึกษาหารือผู้เชี่ยวชาญด้านการนิเทศ จากหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อช่วยเหลือและทำการนิเทศครูผู้สอน
4. ประสานงานเพื่อขอความร่วมมือจากหน่วยงานต้นสังกัด ในการจัดอบรมหรือส่งผู้เชี่ยวชาญ ด้านการจัดการเรียนการสอนแบบมีส่วนร่วม และการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่
5. ดำเนินการจัดสรรงบประมาณของวิทยาลัยชุมชนจังหวัด ให้เพียงพอในเรื่องการจัดซื้อวัสดุประกอบหลักสูตร รวมทั้งจัดสรรงบประมาณไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของหน่วยงานการศึกษาอื่น เช่น สถาบันอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ให้กับครูผู้สอนมากยิ่งขึ้น
6. ส่งเสริมขวัญและให้กำลังใจแก่ครูผู้สอน พร้อมทั้งยกย่องและสนับสนุนให้ครูผู้สอนที่มีผลงานดีเด่นให้เป็นที่รู้จัก โดยการส่งเสริมให้แสดงผลงานในโอกาสต่างๆ ที่เหมาะสม

คณะกรรมการบริหารโปรแกรมวิชา ควรมีบทบาทในการส่งเสริม และสนับสนุนการจัดหลักสูตร ดังนี้

1. ควรได้รับการประชุม / อบรม / สัมมนา หาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารการดำเนินงานในโปรแกรมวิชาอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ
2. ควรส่งเสริมให้มีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง และจัดทำกำหนดตารางแผนการนิเทศให้ชัดเจน เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนที่มีความหลากหลายทั้งคุณวุฒิและประสบการณ์ในวิชาชีพ

ครูผู้สอน มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญาโดยตรง เพราะเป็นผู้นำหลักสูตรไปใช้จัดการเรียนการสอนในวิทยาลัย จึงควรดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับโปรแกรมวิชาอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ โดยการเข้ารับการประชุม / อบรม / สัมมนา และการศึกษาด้วยตนเองจากการอ่านเอกสาร ตำรา และ ค้นคว้าจากแหล่งความรู้อื่นเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย และทันต่อสถานการณ์ในปัจจุบัน

2. ศึกษาและเสนอแนะ การพัฒนาหลักสูตรที่ใช้อยู่ ให้มีความเหมาะสม และสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของนักศึกษา และชุมชน
3. ทำการวิจัยในชั้นเรียน เพื่อพัฒนาศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน
4. ศึกษาและพัฒนาเกี่ยวกับเทคนิคและวิธีการสอน โดยเฉพาะการสอนแบบมีส่วนร่วม และจิตวิทยาการสอนผู้ใหญ่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการประเมินผลการจัดหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา พุทธศักราช 2545
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาหลักสูตรวิทยาลัยชุมชนระดับอนุปริญญา